

európai viszonylatban is nagy értéke és nyeresége volna a magyar kultúrának.

Nem volt könnyű feladat ilyen befejezett stílusművészetet, mint amilyen R. Rollandé, magyar fordításban visszaadni. Benedek Marcell simán gördülő nyelvezete hűséges követője a francia eredetinek. *Prahács Margit.*

Blaskó Mária: Királyi sarj. Elbeszélés Szent József korából. A Szent István-Társulat kiadása. A szerző Szent Józsefnek életét dolgozza fel regény alakjában. Mielőtt a tárgyhoz fogna, bemutatja azt a jelenetet, midőn az Úr megigéri Dávid királynak, hogy az ő törzséből fog származni a Messiás. Megrajzolja a zsidó nép állapotát abban a korban, amelyben Szent József élt.

Az elbeszélés elején Szent József még mint kis gyermek szerepel, egy szegény ácsmester fia, akinek egész életére elhatározó mozzanat lesz, midőn atyjától megtudja, hogy a Messiás családjából való. Leírja József egyszerű életét egészen haláláig, mindenütt élénk színekkel festve ki a háttérét: az akkori zsidóság életét. Majd Jeruzsálem pusztulását festi és csak ezen a pusztuláson keresztül láttatja a Golgotha hegyén végbement nagy eseményt.

Előadása eleven, szemléltető, kár, hogy kissé patétikus. *V. P.*

Komáromi János: Az őrsdiák. Regény. (Genius-kiadás.) Mudrony Sándor, vidéki maturus-diák, kevés pénzzel és sok reménnyel vág neki a fővárosi életnek: mindenáron írót akar lenni. Budapesten azonnal otthont talál a «Bocskai István Kör»-ben, beiratkozik a jogra, de szilárd elhatározása, hogy mielőbb hátat fordít az egyetemnek. Kezdetben mint jó gyorsíró tesz szert egy kis pénzmagra, lassanként vérmezeibb reményekre is feljogosítják a körülmények, míg végre, alig húszesztendősen fejjel, munkatársa lesz egy nacionalista lapnak. Itt ugyan sokáig nem közlik a novelláit, s közben a Petőfi-Társaság pályázatán is kudarcot vall egy «remekbékészült» verssel, de egy másik, szerényebb igényű lap már a tárcarovatban hozza egymásután két írását s ezzel meg is indul a karrier. Amíg a vidéki síheder az első nagy sikerig eljut (erről kevés szó esik a regényben), sok gyermeki hevületen kell átésnie, egész sereg humorkás él-

ményen, ami a Bocskai István Körben és vidékén, a diákélet televénytalajában bőségesen kijut minden ízig-vérig naiv és nagyálmú, kiforratlan diákembernek. Ha pontosan el akarnám mondani ennek a regénynek tartalmát, oldalakon sem lennék vele kész. Epizód epizódhoz sorakozva nőtt regénynyé, csupa egész, adomakerekségu mozzanat pillanatképei villognak-sötétlenek előttünk a humorral vegyes komikum színes felhőjében. Maga a regény témája is kedvez az adomázó hangnak, mely Komáromi új regényében uralkodó. Voltaképp nincsen is főalakja, maga Mudrony Sándor sem az. De van néhány pompásan megvázolt mellékfigurája, akik valamennyien az élet mulandóságát és e mulandóság könyörtelen változatlanságát illusztrálják. Hogy csak a legérdekesebbeket említsen, itt van mindjárt Drabant Péter, ez a mihaszna gigerli. A nyári vakációban végigkoldulja tehetősebb rokonait, ismerőseit s bosszantó eleganciával veszi be magát a Bocskai István Körbe. Ott mindenkit fitymál, még az elnököt is, aki elnéző jótevője a kör többi tagjával egyetemben, míg aztán lassan-lassan megkezdődik sajnálatos hanyatlása, mely pontosan szeptemberig, az új felruházkodásig tart. A szeptemberi gyöngynapok után olcsóbb ruhaneműért váltja be fényes ruháit, mert pénze elfogyott, nemsokára már durva lábtokercsekben kezdi szóra méltatni nemrég még levegőnek tekintett kollegáit s hamarosan utolsó rend ruháján is túlad. Ezzel megkezdődik medvesorsa, a téli alvás és koplalás. *Komáromi*, aki regényeiben szereti az eposzi szerkezetet alkalmazni, igen kedveli az állandó jelzőket, visszavisszatérő mondatokat is, melyekből egyes alakjainak komikuma kitelik. Drabant Péter szájából pl. többször halljuk — insége napjaiban — ezt a felkiáltást: Na, mi lesz már? Ami azt jelenti, hogy ágyban ruhátlankodó barátunkra immár az éhhalál leselkedik s a Bocskai István Kör mélyen tisztelt lakóinak lelkén fog száradni, ha e nagyreményű ifjú kellő élelem hiányában el találna költözni az árnyékvilágból. A másik nagyszerű figura Bakura Dániel, az «őrsdiák», ki refrénszerűen foglalja keretbe a regényt. Ő az első fecske az édesbús pesti diákélet tavaszából: a fővárosba induló Mudrony Sándor már a vonat harmadosztályos fülkéjében találkozik vele

mint ahogy a regény végén, tizennyolc esztendő lezajlása után is ő jelenik meg a beérkezett író előtt, mint ötvenen jól túljáró vándiák, aki ismét egyetemre siet beiratkozni. Bakura Dániel már a regény elején családos ember, gyereke is van; jóleső titok borong, savanyú, nyiszlett alakja körül, mely egyetlen vásott, viharedzett kájerben, kajlakarimás kalapban, szöggel kivert bagariabakancsban hányja maga mögé a kollokviumok- és vizsgánélküli szemesztereket. Nyilván azért, hogy különszobácskát és ingyen menzajegyeket kapjon s szürke titkába temetkezve, egyik adoma-sugalló alakja legyen a romantikus diákéletnek. Bakura Dániel és Drabant Péter természetesen ezeregy alkalmat nyújt a mulatságos eseményekre jóegynéhány félszeg társukkal egyetemben. Az ingyenjegyek miatti harcok, a mezei hadak legénykedései, az örökké éhes és pénztelen, de soha kétségbe nem eső sihederek csinytevésői, egészen a tragikomikus Martin Pálíg, aki folyton a posztról szökik el rohanvást a körbe (nagyétűségben szenved), hogy a sovány katonakosztot — fenyegetse bár golyó és puskapor — a számára kegyesen félretett kelkáposzta- és kenyérhéjmaradékkal pótolja; gyermekkori emlékek, kedves tanítók és iskolatársak alakjai, akik a később hazaza-autazó «nagy embert» (Mudrony Sándort) szorongva és éljenezve várják az állomáson, miután az a harmadik osztályból a másodikra keresztül nagy előkelőséggel leereszkedik közéjük és e célra megspórolt finom cigarettával kínálja őket; a szerkesztőségi és egyéb irígykedések, ártatlan egymáspukkasztások, a háború közeledése, a sorozás is: mindez a képsorozat, ha nem is egy színvonalon, de érdekesen és lebilincselően válik szerkesztésévé a regénynek s gyakran csál halvány mosolyt az olvasó szájára. A legtöbbet szereplő Mudrony Sándorban nyilvánvalóan önmagát rajzolja Komáromi. Mint ahogy az egész regény egy jóindulatú mosollyal kísért önéletrajzi visszapillantás. A beérkezett író mosolyog itten tizennyolc küzdelmes esztendőjén, egykori szárnypórbálgatásain, néhol kajánul is, de titkon könnyező szeretettel. Bár Mudrony Sándor mindenképen nagy jövő várományosa, az író seholsem vádolható, hogy csak egy szóval is udvarol önmagának. Sőt Mudronynak jut a legtöbb csipés, hogy a regénynek legbővebben kirajzolt karikatúrája legyen. A Bakurával való

találkozás a regény elején és végén, a sok diákalak apró-cseprő élete így válik az ő humorkás alakján keresztül egy vidám és szomorkás pesti-vidéki diákélet keresztmetszetévé. Komáromi több mint húsz íven át adomázza végig a regényt s egy-két szintelenebb jelenetet nem számítva, bírja lélekzetvétellel az utolsó lapig. A regény híven mutatja az utóbbi évek Komáromiját: az a színvonal ez, melyet e rokonszenves és kiváló fiatal elbeszélőnk hamarosan elért; témaköre is ugyanaz: szelíd, mélabús emlékezesek, finom természeti képek drámai elevenséggel megkapó rajza. Ez az ábrázolási mód a téma természetéből is származik ezúttal. Komáromi csupa élő alakot rajzol önmagával együtt. Nem irányregényt ír, ami homlokegyenest ellenkeznek az ő legbensőbb írói egyéniségével s így nem is elgázolt igazságokért száll síkra: jókedvű és tárgyilagos humorista marad mindvégig, akinek mércéje alá épen olyan protekció nélkül kénytelen állani egykori önmaga, mint ifjúságának osztályosai. Így a fonákságra esvén a hangsúly, egy-egy külsőségekben érvényesülő lelki vonás rajzolódik meg pár gesztussal épkezláb vázlatképpé, ami által a regény, bősegebb analízis híján, könnyed olvasmánnyá válik, de mulattató mozzanatokban változatosan gazdaggá. Hogy Komárominak volt ifjúsága s volt egészséges, tiszta, halhatatlan kedélye már a nagy induláskor is, legjobban mutatja ez a jóízű vígszomorkás, érdekes vallomás, a legrokonszenvesebb, minőt csak író eltűnt ifjúságáról írhat.

Vajthó László.

Makkai Ernő: Bethlen Gábor országalkotó politikája. Második kiadás. Budapest, 1929. Pátria. Tizenöt évvel ezelőtt jelent meg először ez az érdekes tanulmány, szerzője a világháborúnak esett áldozatul, kegyeletos érzés tette munkáját megint az olvasók asztalára Bethlen Gábor halálának háromszázéves fordulóján.

Nem akart a szerző részletekbe hatoló életrajzot írni, munkájának mégis több érdeme van. A magasabb szempontok és történeti távlatok keresésén meglátszik, hogy Kemény Zsigmondtól tanult. Makkai messze történeti távlatból nézi Erdélyt és benne Bethlen Gábort. Ebben az áttekintésben is több gondolkozásra késztető állítására bukkanunk. Erdély történelmében jellemző vonásnak látja, hogy ottan csak